

„Cei care asigură reușita unui concurs sînt arbitrii!”

Paul Diaconescu este de anul trecut secretarul general al Federației Internaționale de Șah prin Corespondență - ICCF, după ce timp de 16 ani a deținut funcția de vice-președinte al acestui înalt for. Arbitru internațional al FIDE din 1965 și mare maestru al șahului prin corespondență din 1982. Inginer la secția de arhitectură și sistematizare a Consiliului Popular Județean Prahova. A arbitrat la Turneul zonal feminin - Sinaia 1961, Campionatul european pe echipe - Sinaia 1963, Campionatul mondial studentesc pe echipe - Sinaia 1965, Turneul interzonal masculin - Soussa, Tunisia 1967, Olimpiadele de la Nisa 1974, Salonic 1984 și Dubai 1986, Balcaniadele de la Albena, Bulgaria 1977 și Băile Herculane 1978, 1982, Turneul internațional masculin al României din 1987. A mai arbitrat la numeroase finale naționale, iar în vara anului trecut la Campionatul mondial pentru copii de la Timișoara, în calitate de arbitru-șef adjunct.

- Fiți sincer, maestre, n-ați avut o clipă de ezitare în gîndul că va trebui să aveți grijă de atîția copii?

- Ba da, toți erau îngrijorați, nu numai eu. Necunoașterea temeinică de către participanți a regulamentului ne-ar fi putut pricinui necazuri. Pe parcurs însă temerile ni s-au risipit, iar impresia finală a fost excelentă.

- Înseamnă că ceva v-a impresionat în mod deosebit? Ce anume?

- Într-adevăr, m-a entuziasmat sportivitatea lor, desăvîrșita. De pildă, majoritatea și-au anunțat din vreme adversarii că cedează întreruptele lipsite de posibilități, pentru a nu-i mai reține înul la sală. Mă uitam la unii învingși cum păreau ringul cu demnitate și de îndată ce ajungeau jos, în foaiere, izbuceau în plîns, fără să protesteze totuși! De obicei la ei privesc mai înfrîngătorii nu ridică probleme, în general.

- Cu poznașii cum v-ați descurcat? Că n-ați dus lipsă din cîte am băgat eu de seamă de pe margine, mai ales la „grupa mică”.

- Simplu, le explicam, mîngîindu-i, că nu e bine și înțelegeau imediat. Iar dacă se întimpla să recidiveze, era de ajuns să le atragem atenția, cu fermitate, dar tot cu zîmbetul pe buze. Nu trebuie să fim aspri cu ei!

- E o concluzie de arbitru sau nu numai?

- E concluzia unui om căruia îi sînt foarte dragi copiii. Primul meu contact cu juniorii l-am avut tirziu, abia la barajul de la Eforie, unde m-am convins că sînt ascultători, cuminti, că își vorbesc amical, fără ifose, indiferent de rezultatul partidelor. Cei care creează tensiune sînt întotdeauna însoțitorii. Dacă și-ar lăsa copiii să joace în tihnă ar fi mult mai bine și pentru ei, și pentru noi, arbitrii.

- Am impresia că v-au cam agasat...

- Nu toți, unii au venit doar să se edifice asupra arbitrajului, apoi n-au mai urcat. Alții, dimpotrivă, ne-au supravegheat tot timpul. Ne-am străduit prin umare să nu dăm ocazie nici unei polemici și cred că am reușit, grație unității de vederi a corpului nostru de arbitri și a împerecherilor efectuate de calculator, care a eliminat orice suspiciune. Lui nu i se poate reproșa nici o... simpatie. Oricît de avansate ar fi cercetările informatice în slujba șahului, cei ce asigură reușita unui concurs sînt arbitrii!

- E un lucru cunoscut că la orice concurs de anvergură primele mese, așa-zise „principale”, acolo unde evoluează liderii, sînt dispuse în poziția cea mai favorabilă pentru publicul spectator, de maximă vizibilitate, cum e și firesc: celor mai buni, cea mai mare atenție. Spre surprinderea tuturor, la Timișoara a fost tocmai invers, mesele principale abia dacă s-au zărit. Ne-ați putea explica de ce?

- Regula pe care ați anunțat-o operează cu succes doar în competițiile adulților. La copii e altceva: dacă se vociferază din apropiere, copilul nu se mai poate concentra, de aceea toate mesele au fost protejate, dacă ați observat, nu numai cele principale. S-a plecat de la premisa că cele mai bune condiții se cuvin concurenților. Știu că la început au fost obiecții, însă chiar spectatorii au recunoscut ulterior că altă soluție nu era. În schimb, copiii au sesizat din prima zi lipsa pericolului „suflatului”, ceea ce consider că a constituit o mare realizare a organizatorilor.

- Deși pare neverosimil, unii dintre cei pe care i-ați văzut cătărîndu-se pe scăunele ca să vadă mai bine piesele cîștigă deja, în manieră profesionistă, sume considerabile de pe urma șahului. Matthew Sadler, de pildă, a primit în iunie din partea firmei britanice Craton Lodge Knight nu mai puțin de 20 000 de lire ster-

line, în chip de „ajutor financiar”; după cum sună protocolul de la West-End. Asta înseamnă masă, casă și lecții de „superșah” asigurate pentru multă vreme, plus ceva pentru... contul său personal (!) - susținea domnul Boris Kutin, observatorul FIDE la aceste campionate. Nu credeți că o asemenea orientare poate avea urmări nefaste asupra dezvoltării acestor copii?

- Ba da, cred că e o mare greșeală. Oricît de talentați ar fi, copiii vād în șah un joc, nu o cale de îmbogățire. Copilul n-are noțiunea banului, mama și tata li asigură existența și educația, iar el joacă pur și simplu. Nu știu cîți dintre aceștia vor reuși.

- Să-i lăsăm acum pe cei mici cu ale lor și să ne întoarcem, cu voia dumneavoastră, în urmă cu două decenii, în elegantele sa-loane ale hotelului „Soussa Palace” de pe litoralul tunisian al Mediteranei. Toți știm că acolo, la Soussa, cu cîteva runde înainte de final, Fischer s-a supărat subit și, în ciuda avansului substanțial pe care îl avea, s-a retras, spre consternarea unei lumi întregi. Prea puțini cunosc însă și desfășurarea acestui incident celebru. V-am ruga, în calitate de dumneavoastră de arbitru principal al faimosului Interzonal, să ni-l prezentați.

- Cu plăcere. De la bun început trebuie să precizez că, din punct de vedere tehnic, programul de joc, adică rundele, fusese stabilit cu minuțiozitate, avînd acordul tuturor federațiilor ai căror reprezentanți urmau să evolueze în competiție și, firește, acordul FIDE. Pentru a se asigura și participarea marilor maeștri americani Robert Fischer și Samuel Reshevsky, care puseseră o serie de condiții legate de cultul lor religios, au fost fixate două zile libere pe săptămînă - lunea și vinerea. Totul părea că se va desfășura normal, dar... În ziua de 20 octombrie, într-o joi, Bobby Fischer a solicitat printr-o scrisoare să i se acorde o zi de odihnă suplimentară între partidele cu Gipslis, Reshevsky, Korcinoi și Byrne, pe motiv că erau... dificile (!). Comisia de organizare, după o analiză amănunțită, i-a comunicat că nu-i poate satisface dorința, întrucît aceasta ar fi dus la prelungirea concursului cu o zi. Ca urmare, Fischer l-a anunțat pe directorul turneului, domnul Ahmed Hentati, că se retrage din concurs. Imediat a fost informată Ambasada S.U.A. și vineri 27 octombrie sosea la Soussa atașatul cultural al ambasadei, doamna Marylen Johnson, pentru a discuta cu compatriotul său. Din aceleași motive religioase, acesta refuză să o primească, transmîndu-i totuși că dacă dorește să aibă o întrevvedere cu el, să revină sîmbătă. Astfel că doamna Johnson a trebuit să facă irășii un drum de 140 km, a doua zi. Din jurul orei 18,30 dimnia sa a căutat să-l convingă să renunțe la ideea retragerii, întrucît cererea sa nu era întemeiată. Convorbirea a durat pînă la ora 20, în timp ce pe masa de joc a partidei sale cu Gipslis ceasul de control continua să contabilizeze timpul în cursul aceleiași serii, declarat forțat în urma refuzului de a se prezenta la joc, Fischer părea să se prefacă că toate bagajele, la bordul unei mașini puse la dispoziție de organizatori, cu destinația Tunis. A doua zi dimineața, marele maestru Reshevsky mă întrebă personal dacă prin plecarea lui Fischer se putea considera lider în acea după-amiază, cînd era programată partida lor. I-am răspuns că, deoarece nici directorul turneului, și nici Fischer nu mi-au dus nimic oficial la cunoștință despre retragerea acestuia din concurs, la ora cunoscută - 16 - voi pune în mișcare ceasul de control în partida sa cu Fischer. După-amiază Reshevsky a venit la sală de joc, conform obiceiului, cu 10 minute înainte de începerea rundei. Fischer nu revenise încă în oraș, dar la ora 16,50 a sosit cu o mașină și, cînd mai erau doar 5 minute pînă la depășirea orei legale de așteptare, și-a făcut apariția în sală și a jucat partida Luni 30 octombrie Fischer remiza cu Korcinoi, iar marți îl învingea relativ ușor pe Byrne. Miercuri 1 noiembrie l-a întrebă pe președintele comitetului de organizare, domnul Belkadi, ce soartă va avea partida sa nejuccată cu Gipslis, la care i s-a răspuns că, așa cum fusese stabilit duminică, ea rămînea pierdută prin neprezentare. Auzind aceasta, Bobby l-a înștiințat din nou că se retrage. Sîmbătă 4 noiembrie, la ora 19, eu am pus în mișcare ceasul de control în partida Larsen-Fischer, iar marele maestru danez a efectuat prima mutare și a început să aștepte. La ora 19,10 un ziarist danez aducea la cunoștința comitetului de organizare că tocmai în acel moment primise prin telefon, direct de la Fischer, un mesaj transmis din Tunis prin care acesta anunța că accepta hotărîrile comisiilor de organizare și arbitraj cu condiția amînării partidei deja începută cu Larsen pînă la ora 21 sau chiar 21,30, pentru a avea timp să revină la Soussa. Întrunită în ședință excepțională, sub președinția vicepreședintelui de atunci al FIDE, Jaroslav Sajtar, comisia de arbitraj i-a respins și această cerere, astfel încît la ora 20 arbitrii i-au consemnat ultima neprezentare și, o dată cu ea, descalificarea.

Aceasta a fost desfășurarea faptelor în „cazul Fischer”. Nu-mi rămîne să adaug decît că retragerea lui a fost unanim regretată, dar tot unanimă a fost și părerea că nu este suficient să fii un mare șahist, ci trebuie să dai dovadă și de sportivitate și respect față de ceilalți participanți la competiție.

Ing. LIVIU PODGORNEI

